

Posudok doktorandskej práce PhDr. Jany Samkové: Rovná dostupnosť zdravotní péče detí a mladistvých ve smyslu čl. 3 Úmluvy o ľudských právech a biomedicíne.

Oponent: prof. MUDr. Ladislav Šoltés, DrSc., Dr.h.c.

PhDr. Jana Samková, predložila pomerne rozsiahlu prácu venovanú aktuálnej problematike Rovnej dostupnosti zdravotní péče detí a mladistvých ve smyslu čl.3 Úmluvy o ľudských právech a biomedicíne.

Doktorandská práca je napísaná na 203 stranách plus 13 strán príloh. Práca po stránke formálnej i obsahovej spĺňa kritéria a požiadavky dizertačnej práce.

Prednosťou práce je skutočnosť že autorka analyzovala a porovnávala problematiku rovnosti dostupnej zdravotníckej starostlivosti detí a mladistvých nielen v Českej republike ale i Slovenskej republike a Rakúskej federatívnej republike.

V teoretických 9 kapitolách a početných podkapitolách sa venuje komplexne ľudským právam, osobitne detským právam a právam v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti. Venuje pozornosť postojom Európskej únie k danej oblasti a Úmluve na ochranu ľudských práv a dôstojnosti ľudskej bytosti.

Študované rovná dostupnosť zdravotnej starostlivosti sa zameriava predovšetkým na prevenciu a preventívne prehliadky. Teoretické kapitoly predstavujú štvrtinu textu, pričom výskumná časť zbyvajúce 3 štvrtiny, čo považuje oponent za prednosť autorky v dôraze na výskum.

Empirická časť definuje ciele práce, hypotézu a výskumné otázky a podrobne metodický postup, charakterizuje výskumný súbor a zber a spracovanie dát.

Práca vychádza z informácií dotazníkového výskumu ktorý prebiehal v Českej republike v rokoch 2007-2008 u 682 respondentov v Slovenskej republike v rokoch 2009 - 2010 a počtom respondentov 187 a V Spolkovej republike Rakúska v rokoch 2011- 2012 s počtom 69 respondentov. Autorka uskutočnila predvýskum, ktorý jej umožnil na základe jeho výsledkov bližšie formulovať otázky dotazníka.

Výsledky boli veľmi podrobne spracované do tabuliek a grafov na 4 výskumné otázky osobitne v troch susedných štátoch a potom porovnávali ich medzi sebou.: Zaisťuje štát z pohľadu rodičov dostupnosť preventívnych prehliadok pre deti v plnom rozsahu, využívajú rodičia pozvania na preventívne prehliadky a sledujú termíny týchto prehliadok a či sa podieľajú prípadne príspevkami pri preventívnych prehliadkach.

Súbory autorka rozdelila podľa veku, pohlavia, dosiahnutého vzdelania, podľa veku detí a odpovedí na výskumné otázky.

Rovnako sa spracovala autorka výsledky spolu v troch skúmaných štátoch.

Najcennejšou časťou dizertačnej práce je podnetná diskusia, ktorá interpretuje dosiahnuté výsledky a porovnáva ich navzájom.

Práca je dopĺňovaná početnými citáciami, ktoré dokazujú schopnosť autorky polemizovať dosiahnuté výsledky s inými autormi doma i v zahraničí.

Ide o prácu významnú, prínosnú, ktorá reálne hodnotí realizáciu medzinárodných dokumentov do domácich legislatív a ich využitie v praxi.

Autorka nepriamo stavia do vzťahu práva a povinnosti štátu a verejnosti, teda rodičov detí. Z práce vyplývajú poznatky o celkovej úrovni zdravotnej starostlivosti o deti ako je kojenecká úmrtnosť v prospech Českej republiky.

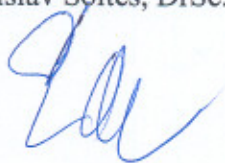
Prácu doporučujem k obhajobe a predkladám tieto otázky autorke :

1. Mohli rozdiely výskumu v jednotlivých rokoch medzi štátmi v rozsahu 6 rokov od roku 2007 až 2012 ovplyvniť výsledky?.
2. Rozdielny počet respondentov a pomerne veľké rozdiely medzi nimi bolo by vhodné interpretovať.
3. Nepatrí do dostupnosti i vzdialenosť medzi bydliskom rodičov a miestom poskytovania preventívnych služieb?
4. Ako hodnotí autorka súčasnú situáciu v očkovanosti detí v Čechách eventuálne i na Slovebsku a Rakúsku?

Tieto otázky neznižujú vysokú hodnotu predkladanej dizertačnej práce a sú skôr podnetom do diskusie.

Bratislava 09/07/12

prof. MUDr. Ladislav Šoltés, DrSc. Dr.h.c.

Oponentský posudok doktorandskej práce PhDr. Jany Samkové: Rovná dostupnosť zdravotní péče dětí a mladistvých ve smyslu čl. 3 Úmluvy o lidských právech a biomedicině.

Oponentka: prof. Ing. Libuša Radková, PhD.

K aktuálnosti témy:

Dostupnosť zdravotnej starostlivosti patrí k základným právam, ktoré zaručuje svojim občanom každý rozvinutý štát. Je určite zaujímavé a poučné, ako k takémuto právu pristupuje ČR, SR a Rakúsko. Porovnanie poznatkov a skúseností v jednotlivých štátoch môže poslúžiť aj ako cesta k zlepšeniu zdravotnej starostlivosti. Preto tému práce považuje oponentka za aktuálnu.

Práca je napísaná na 203 stranách plus prílohy. Je členená na teoretickú a výskumnú časť. Počet použitých literárnych zdrojov je 159.

K forme a obsahu

V teoretickej časti práce autorka sa podrobne zaoberá otázkami ľudských práv so zameraním na detské práva, s osobitným zreteľom na práva v oblasti zdravotnej starostlivosti u detí a mladistvých. Osobitne skúma tieto práva v Európskej únii a v jej troch vybraných štátoch: ČR, SR a Rakúsku. Porovnáva zákonné normy, ktoré sa zaoberajú zvolenou problematikou vo vybraných štátoch. Táto analýza je pomerne rozsiahla a vyčerpávajúca (a to pre autorku ako aj pre čitateľa.)

V empirickej časti práce autorka dotazníkovým šetrením zisťuje u respondentov – rodičov vo vybraných krajinách, ako hodnotia zaistenie starostlivosti v oblasti preventívnych prehliadok, aký je prístup rodičov k preventívnym prehliadkam a či sú ochotní prípadne sa na preventívnych prehliadkach finančne podieľať.

Jednotlivé výsledky boli štatisticky porovnávané medzi Českom, Slovenskom a Rakúskom. Vzorku tvorilo spolu 938 respondentov, z toho v ČR 682, SR 187 a v Rakúsku 69. Výskum prebiehal v rokoch 2007 až 2012.

K výskumnej časti:

Výskum je po stránke metodologickej správne zvolený, oceňujem použitie predvýskumu, ktoré umožnilo potom vyšpecifikovať najvhodnejšie otázky aj vzhľadom k zníženiu zaťaženia respondentov a zvýšilo ich ochotu odpovedať.

Otázky a pripomienky:

1. Výskum prebiehal počas 5 rokov, nezmenili sa v skúmaných krajinách v dobe výskumu podmienky poskytovania zdravotnej starostlivosti vzhľadom na skúmané ukazovatele?
2. Chápem vyššiu náročnosť získavania údajov mimo ČR, nezdá sa vám ale počet respondentov v jednotlivých krajinách nevyrovnaný?
3. Je vhodné zúžiť rovnosť prístupu k zdravotnej starostlivosti len na otázku preventívnych prehliadok u detí?
4. Mohli by ste zhrnúť, v ktorých skúmaných ukazovateľoch ktorá krajina vyniká voči ostatným?

Záver:

Predkladaná doktorandská práca je podrobne spracovaná a objasňuje skúmanú problematiku so snahou priniesť aj nové poznatky o zdravotnej starostlivosti o deti vo vybraných európskych krajinách a porovnávať ich. Práca je pomerne rozsiahla a metodicky je výskum nastavený správne. Využíva aj štatistické spracovanie, ako sa u doktorandských prác vyžaduje. Cituje veľké množstvo autorov a v diskusii porovnáva získané poznatky s doterajšími relevantnými prácami iných autorov. Po úspešnej obhajobe navrhujem uchádzačke udeliť hodnosť PhD. v príslušnom odbore.

Smolenice, 15.7.2012

Posudek oponenta dizertační práce

Student: PhDr. Jana Samková

Název práce:

Rovná dostupnost zdravotní péče dětí a mladistvých ve smyslu čl. 3 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně

Školitel: Dr.h.c. prof. MUDr. Miloš Velemínský, CSc.

Oponent: prof. MUDr. Jaroslav Slaný, CSc.

Aktuálnost zvoleného tématu práce

Analýza rovné dostupnosti preventivní pediatrické péče je velmi významným tématem. Z tohoto pohledu hodnotím aktuálnost zvoleného tématu jako skutečně vysokou.

Stanovené cíle disertační práce

Autorka si stanovila cíl: srovnat legislativu v dostupnosti poskytování preventivní pediatrické péče v republice České, Slovenské a Rakouské, dále pak zjistit u rodičů dětí, jak hodnotí zajištění této dostupnosti v oblasti preventivních prohlídek a zjistit postoj rodičů k ev. finanční spoluúčasti na těchto preventivních prohlídkách. Z tohoto cíle pak odvodila dílčí 4 výzkumné otázky.

Cíl, který si autorka stanovila, byl splněn.

Nové poznatky, získané disertační prací

Jedná se o práci, která se poprvé zabývá touto problematikou, v takovémto rozsahu a zaměření, takže *par excellence* přináší nové pohledy a poznatky v této oblasti. Soubor tvořilo celkem 938 respondentů (muži 357, ženy 581) z ČR (682 respondentů), SR (187) a Rakouska (69).

Jako „překvapení“ pro oponenta byly výsledky na výzkumnou otázku č.1 („Zajišťuje stát rovný přístup k preventivní péči pro vaše děti?“) respondentů z ČR, kdy výsledky ukazují spíše na nespokojenost s dostupností, přitom při doplňující otázce, v čem toto stát nenaplnuje, většina respondentů nedokázala důvody tohoto svého negativního stanoviska specifikovat! Autorka práce to vykládá především klimatem v naší veřejnosti,

známým pod pojmem „*blbá nálada*“ (V.Havel). Tento postoj české dotazované veřejnosti kontrastuje s postojem k témuž na Slovensku a v Rakousku. Podobně vycházejí výsledky k otázce č. 4 („*Podíleli by se rodiče příp. finančním příspěvkem při preventivních prohlídkách dětí?*“), který vyznívá od českých respondentů v podstatě odmítavě... (Na Slovensku je situace obdobná, ale nikoliv až tak negativně nastavená, i když bez statisticky rozdílné významnosti mezi ČR a SR, v Rakousku rodiče v podstatě se spoluúčastí souhlasí...). Tyto postoje českých respondentů oponent pokládá za symptomatické k současné situaci a klimatu české veřejnosti, veřejnosti, která by měla problém s finanční spoluúčastí v rámci péče o své děti, a přitom tatáž populace si např. bere půjčky na dovolenou, tatáž populace utrácí velké finanční prostředky za „alternativní“ preparáty a diety, tatáž populace je hyperkritická k pracovníkům zdravotnictví, školství apod., a přitom, jak autorka ukázala, tato populace není schopna tento svůj již „před-nastřežený“ kritický postoj adekvátně vysvětlit... Dle oponenta toto, právě ve srovnání s rakouskými respondenty ukazuje na stále existující nevyzrálou populaci naší republiky, což je z hlediska práce ve zdravotnictví velmi nepříznivá skutečnost...

Hodnocení práce, připomínky a dotazy

Práce je kvalitně zpracována pokud se týká formálních hledisek, má celkem 203 strany plus přílohy, takže je adekvátního rozsahu na dizertační práci, v seznamu užitých literatur je celkem 159 odkazů na recentní literaturu, práce je přehledně a adekvátně členěna.

Rozsah části teoretické je 61 stran, část výzkumná má 70 stran, a tento poměr pokládá oponent za vyhovující. Následuje diskuse na 49 stranách, což oponent pokládá za chvályhodné a za ne tak u dizertačních prací dnes obvyklé (diskuse je dnes tradičně nejslabší část dizertačních prací, a to jak svým rozsahem i obsahem...)

Z hlediska formálních kritérií hodnotím předloženou disertační práci kladně, je psána kultivovaným jazykem a práce obsahuje jen minimum technických nedostatků v textu.

Taktéž z hlediska metodologického a vědeckého nemám k předložené práci zásadní připomínky.

Celkově tedy k práci nemám připomínek,

pouze dotazy:

1. Na str. 11 autorka píše: „*Jedním z nejdůležitějších lidských práv je bezesporu právo na zdraví.*“ Jak tomuto výroku rozumí sama autorka? U kteréhokoliv „práva“ je zásadní jeho vymahatelnost a sankcionovatelnost při jeho neplnění. Jak by toto komentovala autorka? Jak by porovнала tento výrok ze strany 11 s výrokiem: „*Lidé mají právo na zdravotní péči?*“
2. Ke str. 15 („*1.1 Lidská práva*“) a str. 18 („*Lidská práva jsou univerzální*“): Jaký je postoj autorky, v současném čase globalizace, na univerzálnost lidských práv, které mají své kořeny především v morálce Evropy (vyrůstající z římského práva a křesťansko-židovské filosofie a teologie) a na kontrolu jejich dodržování na nejrůznějších místech světa? Jedná se o „politické vměšování“? Jaká je dle autorky vhodná míra těchto intervencí do „vnitřních“ záležitostí samostatných

států světa? Jak vidí autorka legitimitu či nelegitimitu bojkotu např. mezinárodních sportovních akcí v souvislosti s těmito lidskými právy?

3. Str. 22: „Děti jsou nejohroženější sociální skupinou.“ Jak by autorka komentovala současnou situaci v České republice a její odhadnutelný trend v oblasti postavení seniorů?
4. Str. 25-26: „...stírá se, i když nevysloveně, dosud hluboký rozpor mezi prenatálním a postnatálním životem a otevírá se otázka samotného začátku lidského bytí člověka se všemi konsekvencemi biologickými, psychologickými, sociálními, etickými a dalšími.“ Na str. 45- 46 se autorka zabývá pojmem „osoba“, což je z hlediska dignity a práv člověka vysoce závažný pojem. K tomuto se oponent ptá autorky, jak tento **pojem osoby**, vycházející z křesťanské teologie, souvisí s odmítáním interrupcí, s odmítáním manipulací s kmenovými buňkami embryí či staršími metodami *in vitro fertilizace* ze strany křesťanské teologie a filosofie?
5. Str. 33 – „1.5.2. Determinanty zdraví“: autorka zde uvádí tradiční pohled na „sílu“ a podíl jednotlivých determinant zdraví na výslednou zdravotní situaci člověka. Jaký je její názor na i jí uváděný údaj, že dědičnost má na zdraví vliv do cca 20%? (Autorka jistě zná studie v této oblasti u jednovaječných dvojčat...).

Závěry a doporučení

Práci hodnotím jako dizertační práci, převyšující obvyklý průměr těchto prací a hodnotím ji **vysoce kladně**.

Doporučuji výstupy práce **publikovat** v odborné (pediatrické) literatuře (také vzhledem k nalezeným kritickým postojům české veřejnosti - viz výše – jako informaci pro odbornou zdravotnickou veřejnost...).

Práce splňuje všechny náležitosti, požadované pro disertační práci.
Práce prokazuje schopnost autorky samostatně vědecky pracovat.

**Doporučuji proto disertační práci k obhajobě
a po úspěšné obhajobě udělit autorce
vědeckou hodnost Ph.D.**

Prof. MUDr. Jaroslav Slaný, CSc.

Univerzita T. Bati ve Zlíně

V Ostravě dne 3. července 2012